

Píše Mariana Prouzová

(E*forum, 08. 01. 2020)

Francouzské nakladatelství Fissile, založené v roce 2001, si klade za cíl vydávat současnou poezii, přičemž tuto současnost je třeba chápat nejen tak, že zde vychází díla v současnosti žijících básníků, ale také poezie starší, dle nakladatelů však stále aktuální. Vydávané texty tedy dle slov nakladatelů nespojuje ani toliko společný styl jako spíše společný cíl – ohledávat a posouvat hranice básnické řeči. Českému čtenáři jsou z kmenových autorů nakladatelství dostupné výběry z díla Guy Viarra, Bernarda Noëla a Cédrica Démangeota, které pro nakladatelství Fra připravil romanista, překladatel a novinář Petr Zavadil. Již desítku let však v tomto malém francouzském nakladatelství vzniká také pozoruhodná ediční řada překladů děl básníků a prozaiků české provenience. V edici nazvané *Háček* vyšly knihy básní Františka Halase, Jiřího Koláře, Vladimíra Holana, Jakuba Demla či Zbyňka Hejdy a z mladší básnické generace sbírky Miloše Doležala, Miroslava Salavy či Bohdana Chlábce. Za touto obdivuhodnou snahou zpřístupnit francouzskému publiku českou literaturu stojí zejména básnířka, editorka a překladatelka Erika Abrams, dále pak básník a překladatel Cédric Démangeot, překladatel, dramatik a kurátor Jean-Gaspard Páleníček a již zmíněný Petr Zavadil.

V mnohém výjimečnou součástí zmíněné řady je kniha dopisů **Richarda Weinera** s členy skupiny **Le Grand Jeu**, vydaná loni zjara pod názvem ***Correspondances croisées (1927-1937)***, kterou edičně připravili Erika Abrams a básník a překladatel Billy Dranty. Svazek se vymyká rozsahem (více než 550 stran) i žánrem; v nakladatelství Fissile jsou totiž obvykle vydávány spíše útlé sbírky básní. Nejedná se přitom o první zdejší weinerovskou edici, již v roce 2014 zde vyšla povídka *Prázdná židle (La chaise vide)* v překladu Věry Linhartové a básníka Jean-Clauda Schneidera. Francouzskému publiku jsou také dostupné Weinerovy romány *Lazebník (Le Barbier)* a *Hra doopravdy (Le Jeu pour de vrai)*, které přeložila a k vydání v roce 1991 v nakladatelství La Différence připravila právě Erika Abrams. Od jejich vydání však uplynulo bezmála třicet let, a tak je podle editorky jedním z kýžených cílů současné edice Weinerových dopisů také napomoci ke znovuoživení zájmu o dílo tohoto českého literáta a případně iniciovat (re)edice jeho románů a dalších, dosud nepřeložených próz a básnických sbírek.

Záměrem publikace bylo (dle slov editorčiných) zprostředkovat Weinerův vztah s členy Vysoké hry v co nejvyšší možné míře plasticity a živosti. Proto vydavatelé soubor Weinerových a jemu určených dopisů doplnili ještě dopisy, jež si členové Le Grand Jeu psali mezi sebou, a jejich deníkovými záznamy, které vztah k Weinerovi reflektují. Součástí edice je také výběr z Weinerových dopisů a publicistických textů, které

směřovaly do Čech a které vznikaly ve stejné době jako dopisy adresované členům Le Grand Jeu. Nutno podotknout, že řada těchto pozoruhodných textů není dostupná ani českému čtenáři, neboť je výbor Weinerovy publicistiky vydaný v nakladatelství Torst (*O umění a lidech*, ed. Zina Trochová, 2002) neobsahuje (jde například o texty Procházka, Život klášterní, V kolesech osudu, Městečko). Tento různorodý materiál, pokrývající desetiletí od roku 1927 do roku 1937, je uspořádán chronologicky a je přehledně rozlišen volbou několika fontů a kurzívy a opatřen podrobným poznámkovým aparátem. V podobě appendixu je připojen také útlý soubor odpovědí některých tehdejších simplistů (zejména Pierra Mineta a Maurice Henryho) na dopisy Jindřicha Chalupického ze sedmdesátých let, v nichž se český teoretik podle všeho tázal na Weinerův vztah k Vysoké hře. V ediční poznámce Erika Abrams vymezuje jak použité rukopisy české a francouzské (uchovávané jednak v Památníku národního písemnictví, jednak ve francouzských institucích l'Institut Mémoires de l'édition contemporaine, Musée d'art moderne de la Ville de Paris aj.), tak zdroje dnes již ztracené či nedostupné, a v návaznosti na to zvažuje riziko zkreslení, které s sebou tyto lakuny v materiálu nesou. Jak pro množství zpracovaných archivních materiálů, tak pro preciznost, s níž byl materiál edičně obhospodařen, si oba editoři zaslouží jednoznačné uznání.

Jaký tedy byl Weinerův vztah k Vysoké hře a jejím členům a jak je tento vztah vepsán do Weinerovy tvorby? Billy Dranty v předmluvě v první řadě zdůrazňuje blízkost Weinerova pozdního díla (*Lazebník a Hra doopravdy*) k poetickým a filozofickým premisám simplistů – jmenuje motiv dvojnicí a brilantnost, reflexivnost a „hravost“ Weinerova psaní (jedná se však o hru doopravdy, o hru na život a na smrt). Vezmeme-li si k ruce vedle Drantého předmluvy esej Jindřicha Chalupického *Richard Weiner a skupina Le Grand Jeu* (*Střední Evropa* 10, 1994, č. 38/39, s. 172-189), můžeme doplnit, že odraz setkání se simplisty nalezneme i ve sbírce *Mnoho nocí*, například v důrazu, jaký je zde kladen na motiv přátelství. Tato spřízněnost však francouzským básníkům zůstala v podstatě skryta, neboť Weiner podle všeho odmítal dát překlady svých básní a próz simplistům k dispozici. Výjimkou bylo plánované vydání jedné Weinerovy básně v prvním čísle *Le Grand Jeu*, k němuž však z Weinerova rozhodnutí nakonec nedošlo. Sám český literát tuto blízkost zpětně reflektoval v dopise Maurici Henrymu z roku 1930, citovaném taktéž Chalupickým; považoval ji za plod společné básnické senzibility a sdílené atmosféry, „za totožnost daleko důvěrnější a daleko více znepokojující“ (s. 181 /J. Chalupický/; s. 327 /E. Abrams – B. Dranty/), než kdyby se jednalo o prosté ovlivnění.

Jádrem Drantého popisu Weinerova vztahu k simplistům je tvrzení, že šlo o vztah velmi intenzivní, komplikovaný a v podstatě krátký. Podle všeho zahořel Weiner k mladým básníkům, zvláště k Rogeru Vaillandovi a René Daumalovi, hned od prvních setkání velikým obdivem, snad až láskou. I simplisté však byli postavou českého literáta značně zaujati. Byl to také právě Weiner, kdo o vznikající skupině snad jako úplně první veřejně referoval (v textu *Pařížský těsnopis* publikovaném v *Lidových novinách* – 17. dubna 1927) a kdo mladé básníky seznámil s malířem Josefem Šimou, který se posléze stal centrální postavou skupiny (v jeho ateliéru se konaly pravidelné schůzky),

což Richard Weiner dosti těžce nesl. Toužil být v centru dění, mít ve skupině pevnou roli, avšak snad kvůli nemírnosti této touhy či možná kvůli prchlivosti, která vyvolávala řadu konfliktů, se ocitl spíše na periferii. Domněnky o homoerotickém základu Weinerova vztahu k některým simplistům mohou být sice oprávněné, nejsou však dostačující k pochopení jeho komplikovanosti. Jak čteme v již zmíněné Chalupeckého eseji, svou roli v postupném rozkolu mohl hrát také podstatný věkový rozdíl (Weinerovi bylo v době setkání čtyřicet dva let, zatímco někteří simplisté sotva dosáhli dvacítky) či otázky víry (Weiner byl katolík a k proklamovanému mysticismu či esoterismu skupiny mohl pociťovat značnou nedůvěru). Z dopisů podle Drantyho vysvítá, že Weiner záhy trpěl pocitem méněcennosti a vyžadoval daleko více pozornosti, než mu mladíci mohli či chtěli dát. Odtud se pak odvíjel řetězec žárlivých obvinění, vyznání a usmíření, který byl podle všeho natolik intenzivní, že se stal nesnesitelným jak pro francouzské literáty, tak pro Weinerja samého. Byl to podle všeho právě on, kdo se skupinou naráz, po roce od bližšího seznámení, přerušil styky a posléze si jen s některými členy občasně korespondoval.

Pozoruhodné doplnění Drantyho - dle mého názoru - lehce melodramatické interpretace nastalého rozkolu nabízí v již zmíněné eseji Chalupecký. Juxtaponuje sbírku *Zátiší s kulichem, herbářem a kostkami* se sbírkou *Mnoho nocí* a závěrečný oddíl *Lazebníka* nazvaný *Ela* se zbytkem textů v tomto souboru obsažených, a spatřuje v nich odklon od odlidštěnosti vlastní simplistům, a naopak příklon k „starostem i radostem prostým a lidským“ (s. 186 /J. Chalupecký/). Možná bylo tedy důvodem Weinerova rozchodu se simplisty ne toliko zklamání, jako spíše vědomé odmítnutí experimentálně-metafyzické cesty vidoucích ve prospěch cesty více lidské, básnické.

Richard Weiner / *Le Grant Jeu: Correspondances croisées (1927-1937)*. Eds. Erika Abrams a Billy Dranty. Les Cabannes: Fissile, 2019, 560 s.

www.ipsl.cz